

Мокій А.І. Моделювання мультиагентської взаємодії в забезпеченні споживання в умовах інституціональної нестабільності / Мокій А. І., Антонюк К. І., Антонюк Д. А. // *Економіка України. - 2021. - № 8. - С. 3-14.*

Розвинуто теоретико-методологічні аспекти дослідження безпеки споживання як здатності держави, суспільства і підприємництва створювати передумови усвідомленого задоволення людиною потреб у самовідтворенні із захисту здоров'я нації та охорони довкілля як імперативів майбутнього розвитку. Процес забезпечення споживання запропоновано розглядати з позиції гармонізації інтересів суспільства, бізнесу і влади у формуванні підґрунтя сталого споживання і виробництва в стратегічній перспективі. Показано хаотичність процесів самоорганізації на споживчому ринку, а також необхідність поєднання інституціонального і ринкового механізмів у розв'язанні проблеми зміцнення безпеки споживання в процесі євроінтеграції України. Розроблено системні засоби зміцнення безпеки споживання на основі гармонізації економічних інтересів суспільства, підприємництва, держави з використанням мультиагентського підходу. Відповідно до цього запропоновано мультиагентську модель для ідентифікації учасників (агентів) процесу забезпечення безпеки споживання, формалізації елементів, інституціональних норм, параметрів і обмежень їх взаємодії. Шляхом побудови інтелектуальної карти забезпечення безпеки споживання встановлено інституціональні передумови, учасників процесу забезпечення безпеки споживання, систему їх інтересів, часові параметри взаємодії, базисні процеси, загрози та пов'язані сфери забезпечення безпеки споживання. Доведено необхідність задіяння ринкового механізму гармонізації інтересів суб'єктів забезпечення безпеки споживання (людини, суспільства, органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств-виробників, громадських об'єднань, міжнародних організацій, науково-дослідних установ та ін.) шляхом узгодження ціни в рамках співвідношення попиту та пропозиції на безпечні товари (послуги) з максимізацією наближення інтересів як умови досягнення рівноважного стану системи.

Піляєв І. С. Роль держави в генетиці східноазійського «економічного дива»: неоструктуралістське бачення / Піляєв І. С. // *Економіка України. - 2021. - № 8 - С. 15-25*

Обґрунтовується наявність спільних рис і закономірностей неоструктуралістської моделі модернізації в успішно модернізованих економіках східноазійських країн з різними владними режимами. Передусім, це активна «підприємницька» роль держави в розвитку інфраструктури як важливого фактора виробництва і заохочення за вимог конкурентного ринкового середовища, експортоорієнтованих галузей економіки виходячи з наявних порівняльних переваг, поступове виведення на конкурентні позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках раніше створених великих капіталомістких і високотехнологічних підприємств. При цьому невід'ємною умовою успіху є належна увага держави до розбудови «м'якої» інфраструктури, зокрема, забезпечення таких найважливіших складових «інклюзивної» економіки, як повага до прав власності, неупередженість господарських судів, широкі можливості вибору економічної діяльності, якісна, позбавлена станових привілеїв і статусних бар'єрів система освіти тощо. Усі ці складові присутні в сучасних висококонкурентних економіках країн конфуціанської традиції. Показано, що центр-периферійна парадигма, відображаючи фрактальну природу економічних і соціальних мереж, органічно вписується і в теорію нової структурної економіки на всіх рівнях аналізу, стратегування і практичної економічної політики. Відтак, навіть з низького аграрного старту за активної та цілеспрямованої структурної політики держави можливим є формування «ядер» порівняльної конкурентоспроможності, похідних від стану ендегенних, а не екзогенних факторів економічного розвитку. Саме виходячи з факторної наділеності власної національної економіки, підприємствам з наявними порівняльними перевагами – незалежно від того, відносяться вони до першого чи шостого технологічного укладу, – мають надаватися державою додаткові стимули (кредитні, інфраструктурні тощо) з метою їх виходу на зовнішній ринок, залучення іноземних інвесторів, трансферу технологій. Особливу увагу приділено модернізаційному досвіду Польщі, чий уряд з кінця 2016 р. і дотепер застосовує у своїй економічній програмі та політиці теоретичні здобутки і практичний досвід східноазійського неоструктуралізму.

Андрійчук О. М. Акт про цифрові ринки: нова філософія регулювання конкуренції в ЄС / Андрійчук О. М., Андрійчук В. Г. // *Економіка України. - 2021. - № 8. - С. 26-37.*

Конкурентна політика ЄС стоїть на порозі істотного реформування. Основні положення реформи викладено в проєкті законодавчого документа – Акта про цифрові ринки, ініційованого Європейською комісією. Проте його суть виходить за межі даного Акта. Проєкт підлягає детальному і багатосторонньому обговоренню в ЄС. З огляду на безпосередній зв'язок між економіками ЄС та України і перспектив членства України в ЄС, відбувається загальна адаптація українського законодавства і технічних положень до вимог і стандартів ЄС. Природно, що і дана реформа незабаром стане частиною гармонізаційних процесів. З урахуванням комплексності й багатогранності даної реформи, не лише охоплення нею положень законодавства, але й зміни самої модальності відносин між органами конкурентної політики та найбільшими учасниками цифрової економіки, доцільно ініціювати таку дискусію вже сьогодні, поки даний законопроект перебуває на стадії розробки. З огляду на це, а також на загальну новизну даного процесу, проаналізовано три основних компоненти реформи. Розглянуто зовнішні передумови, що спонукали Європейську комісію до таких інноваційних (і досить контраверсійних) законодавчих кроків, описано

контекст і рушійні сили. Виокремлено основні процесуальні елементи законопроекту, показано оригінальну формулу виділення з-поміж суб'єктів цифрової економіки виключно її найбільших системних учасників і накладання на них широкого спектра зобов'язань, покликаних захистити і спонукати конкуренцію на цифрових ринках ЄС. Описано матеріальний бік нових обов'язків, передбачених реформою, наголошено на важливості її прийняття або принаймні глибокого аналізу для України.

Іляш О. І. Якість державної політики в глобальному середовищі: економічний прорив розвинутих країн і перспективи імплементації в Україні / Іляш О. І., Коліщенко Р. О. // Економіка України. - 2021. - № 8. – С. 38–55.

З метою систематизації досвіду державних політик економічного прориву розвинутих країн світу і розгляду можливості їх імплементації в Україні визначено перспективи залучення у нас найкращих зарубіжних практик державної політики, окреслено стратегічні завдання поліпшення її якості для забезпечення економічного прориву України в глобальному динамічному середовищі. Обґрунтовано, що економічний прорив можливий за рахунок тріади програмних заходів державної політики на засадах смарт-управління (економічної стратегії, сприятливих умов для бізнесу; інституційного базису політики), які забезпечать реалізацію технології смарт-управління в державній політиці в умовах зростання глобальних викликів і динамічних змін. Систематизація напрямів державних політик економічного прориву світових лідерів стабільного розвитку, зокрема США, Канади, Японії, Китаю, Сінгапура, Республіки Корея, Фінляндії, Швеції, Франції, Німеччини, дозволила виявити низку політик проривних технологій, стимулювання розвитку інновацій та підтримки високотехнологічної розбудови держав. Запропоновано авторську систему індикаторів оцінювання якості державної політики світових лідерів (індексу сприйняття корупції, забезпечення стабільності державної політики економічних систем, якості транспортної інфраструктури і постачання електроенергії, пристосованості правової бази до цифрових моделей бізнесу, відповідальності уряду за зміни митних тарифів і довгострокове бачення), що надали можливість забезпечити обраним країнам світу високу порівняно з Україною ефективність державної політики. Підготовлено рекомендації для органів державної влади, спрямовані на розробку головних напрямів економічного прориву України щодо покращення якості державної політики в умовах динамічного глобального середовища. Окреслено пріоритетні напрями політики економічного прориву й активізації державної політики забезпечення економіки добробуту та економічного зростання в Україні, обґрунтовані зарубіжним досвідом і прикладним аналізом критичних державотворчих чинників посилення економічних проблем в країні.

Панфілова Т. О. Динаміка і структура інвестицій в Україні – «пастка дивергентності» технологічного майбутнього / Панфілова Т. О. // Економіка України. - 2021. - № 8. - С. 56-67.

Глобалізована економіка входить у складний період технологічних трансформацій в умовах Четвертої промислової революції. Дослідження провідних міжнародних організацій (UNIDO, UNCTAD, WEF) щодо концептуальних напрямів технологічних перетворень і готовності різних країн світу до майбутніх змін засвідчили їх значне розшарування. Основними драйверами виробництва майбутнього є: «технології та інновації», «людський капітал», «глобальна торгівля», «інвестиції», «інституційне середовище» і «фінансові ресурси».

Україну ідентифіковано як «незрілу» країну, тобто таку, що не готова до майбутніх технологічних змін і потребує підвищеної уваги до трансформації інституційного середовища, сфери технологій та інновацій, доступу до фінансів, структури промисловості тощо. «Незрілість» української економіки зумовлено кризовим станом інвестиційної діяльності у 2010–2021 рр., коли питома вага капітальних інвестицій у ВВП у середньому становила лише 15,5%. У структурі іноземних та капітальних інвестицій за видами промислової діяльності переважають інвестиції у низькотехнологічні галузі. Питома вага іноземних і капітальних інвестицій в освіту та охорону здоров'я не перевищує 1–1,5% від загального обсягу, що в середньостроковій перспективі може знівелювати якість людського капіталу. За окреслених тенденцій у середньостроковій перспективі в Україні високою є ймовірність формування «пастки дивергентності» технологічного розвитку із загальносвітовими тенденціями формування цифрової економіки та Індустрії 4.0.

З огляду на це, Україна потребує активізації державного регулювання у сфері інвестування, розроблення власної унікальної стратегії майбутнього виробництва і трансформації економіки. При цьому можливий подвійний підхід: з переходом окремих галузей на новітню парадигму технологічного зростання, а інших – на модернізацію традиційних технологій.

Редзюк Є. В. Механізми ефективного державного стимулювання і пріоритети при інвестуванні в економіку України / Редзюк Є. В. // Економіка України. - 2021. - № 8. – С. 68-80.

Через слабе реформування економіки України і низький рівень залучення інвестицій її потенціал істотно знизився, а структура економіки набула рис аграрно-сировинної спрямованості. Такий підхід унеможлиблює підвищення стандартів життя українців. Щоб переломити ситуацію, необхідно переосмислити підходи державного регулювання економічних процесів, підвищення продуктивності праці, інтенсифікації та зростання ефективності виробництва, активного продажу на світових ринках

виготовлених в Україні товарів і послуг з більш високою доданою вартістю. Усе це є можливим при залученні певних нових технологій, ноу-хау, інновацій, а головне – інвестицій, завдяки яким можна побудувати відповідне сприятливе середовище. З огляду на це, у світі для залучення інвестицій і технологій спочатку фокусуються на розбудові інститутів, інфраструктури і впровадженні найкращих світових стандартів у верховенстві права, державному регулюванні, освіті, науці, медицині тощо. Тільки ефективні реформи з державного стимулювання інвестицій у вітчизняну економіку здатні зрушити процес оновлення і якісного зростання економіки України з місця. Для покращення інвестиційного клімату і формування конкурентоспроможної української економіки першочерговими заходами мають бути ревізія вітчизняних інвестиційних програм і аналогічних заходів у сусідніх країнах, формування на основі цього оновленого інституційного механізму залучення продуктивних інвестицій, встановлення верховенства права за стандартами ЄС, очищення від корупції правоохоронних і державних органів влади, оптимізація фіскально-податкового механізму для інвесторів, оновлення інфраструктури і впровадження системного технологічного переозброєння. Виконання 10 запропонованих пунктів, які стосуються державного стимулювання інвестиційної діяльності, допоможе системно залучати інвестиційні ресурси на довгостроковій основі. Також пріоритетом для державних органів влади має бути впровадження індустріальних парків за типом ОАЕ та інноваційних парків для посилення розвитку вітчизняної ІТ-сфери у великих містах України. Це дозволить Україні швидше і ефективніше розвивати соціально-економічне середовище і поступово, на прагматичній основі інтегруватися до ЄС.

Длугопольський О. В. Світоглядні засади вивчення національної економіки України / Длугопольський О. В. // Економіка України. - 2021. - № 8. – С. 81-84.

Наведено критичний огляд навчального посібника Л.С. Гринів і М.В. Кічурчак «Національна економіка України», в якому розглянуто теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку економіки України в контексті реалізації національних економічних інтересів, забезпечення національної економічної безпеки, імплементації моделі сталого розвитку. Навчальний посібник орієнтований на комплексне вивчення національної економіки України, підґрунтям чого є окреслення її сутності, особливостей формування, головних механізмів державного регулювання і стратегій становлення економіки сталого розвитку в Україні. Рецензований навчальний посібник є актуальним і своєчасним, він покликаний допомогти студентам поліпшити їхнє розуміння головних закономірностей функціонування національної економіки, важливості подолання рентно-сировинного вектора розвитку країни та імплементації екологоорієнтованої господарської діяльності, механізмів державного регулювання економічних явищ і процесів та принципів реалізації економічної політики. Авторами чітко окреслено предмет, методологію і завдання вивчення національної економіки України, специфіковано національні економічні інтереси країни і напрями гарантування національної економічної безпеки, проаналізовано теорії розвитку національної економіки та основні напрями її реформування. У рецензованій книзі увагу сфокусовано на розкритті важливих питань, пов'язаних з формуванням концептуальних засад розбудови ефективної національної економіки та мінімізації деструктивів розвитку, які становлять загрозу економічному суверенітету країни та її успішній інтеграції у світове господарство.

Кістерський Л. Л. Передумови формування багатополлярної глобальної економіки / Кістерський Л. Л. // Економіка України. - 2021. - № 8. – С. 85-90.

Монографія Світлани Радзієвської є логічним продовженням попередніх досліджень авторки, присвячених широкому колу інтеграційних проблем на регіональному та глобальному рівнях світового господарства. У праці висвітлено теоретико-методологічні й практичні аспекти структурної взаємозалежності глобалізації та регіоналізації. Авторка розкриває процес формування багатополлярного світу на відміну від однополярного. Читач знайде розраховані показники основних регіональних інтеграційних об'єднань, що охоплюють Європу, Азію, Північну, Південну Америку, Африку, а також детальний опис економічного розвитку США та Китаю. У книзі, з одного боку, аналізується Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство, яке прагне підписати зону вільної торгівлі між США та ЄС з метою посилення спільного впливу на світове господарство у формі Євро-Атлантичного центру економічного впливу, ініційованого США, а, з іншого — досліджується Регіональне всеохоплююче економічне партнерство як коаліція, що просуває інтереси Східного анклаву економічної сили поряд з глобальною ініціативою «Один пояс, один шлях», започаткованою КНР. Нарешті, механізм структурної взаємозалежності глобалізації та регіоналізації у регіональних інтеграційних об'єднаннях (ЄС, ЮСМКА, АСЕАН) представлено як результат розвитку, з одного боку, внутрішніх зв'язків, спрямованих на забезпечення взаємодії держав та інституцій усередині блоку, що формують ці об'єднання, а з іншого — зовнішніх, націлених на участь угруповання в глобалізації. Внесок у вивчення регіоналізму як стимулюючого феномену, який визначає розвиток світового господарства, дозволив дослідниці дійти висновку, що регіоналізація має вирішальне значення для сталого майбутнього світу.